

Upraviteljsko: Ljubljana, Pucinijska
ulica 5 — Telefon št. 31-22, 31-23,
31-24

Inseratni oddelki: Ljubljana, Pucinijska
ulica 5 — Telefon 31-25, 31-26

Podružnica Novo mesto: Ljubljanska
cesta št. 42

IZKljučNO ZASTOPSTVO za ogla-
se iz Kr. Italije in inozemstva ima

Unione Pubblicità Italiana S. A.,
Milano

JUTRO

PONEDELJSKA IZDAJA

Gravi perdite nemiche in Tunisia

400 prigionieri, 32 carri armati, 300 automezzi, 41 cannoni, 14 apparecchi e grandi quantità di munizioni

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 6 dicembre il seguente bollettino n. 925:

Pattuglie nemiche sono state respinte sul fronte cirenaico.

In Tunisia, nel duro combattimento di cui ha dato notizia il bollettino di ieri, e che si è concluso con la conquista di una importante località, sono stati fatti 400 pri-

gionieri, distrutti e catturati 25 carri armati, 7 autobluinde, 41 cannoni, circa 300 automezzi e grandi quantità di munizioni.

Le opposte aviazioni hanno svolto attività notevoli. Nel corso di ripetuti duelli la caccia germanica abbatté 14 apparecchi.

Dalle azioni degli ultimi due giorni non sono ritornati due nostri aeroplani.

Ura Stranke

Minister Bottai o nalogah in poslanstvu Narodne fašistične stranke v sedanjem položaju

Rim, 5. dec. s. Prihodnja številka revije »Critica Fascista« bo objavila članek pod naslovom »Ura Stranke«. Članek pravi:

Mnogim, ki niso še dovolj izveščani v izvrševanju onih potez, ki bi jih lahko imenovali Mussolinijevo organizacijsko dialektiko, to se pravi njegovo zmožnost, da v ogromni organizaciji, ki stoji pred njim, udari prav na ono tipko, na katero je treba v danem trenutku udariti, je morda ušel pomen ne zgolj slučajnega sklicanja Nacionalnega direktorija stranke onega dne, ko je Duce sam spregovoril narodu svoj znameniti govor. Vsem nagibom njegovega govora, političnim, socialnim, kulturnim, človeškim in celo po njegovi duhovni zamisli svetovnim, je bilo treba dodati še oporo organizma, ki bi vse te nagibe povzel kot podatke vesti oprimne množice in jih po svojih te moči razširil v najprimernejših in koristnejših oblikah propagande. V ta namen je Stranka, ki je naravni nosilec te propagande kot sredstva vzgoje v ljudskem režimu, morala prav onega dne biti po Duceju poslana k svojemu zgodovinskemu poslanstvu voditelja in poroka Revolucije. Onega dne ki se že zdi odločilnega pomena v zasikanju dogodkov, je za Stranko nastopila velika ura: njena ura.

V teh dvajsetih letih se je večkrat zgodilo, da je Stranka morala prevzeti popolno odgovornost in vse posle Režima. Od dobe upora naprej je Stranka ohranila svojo sposobnost nagle mobilizacije na določenem bojišču, pa naj je bilo to socialno, politično, moralno ali gospodarsko. Naj v zvezi s tem poslednjim omenimo posega Stranke na vrhuncu kriz, ki so si od leta 1929 sledile, pretekane po zelo kompliciranih ciklih. Tudi v gospodarstvu je politični čimbelj, ki ga lahko samo Stranka doume in rešuje. Na drugi strani je treba imeti v vidu, kakšna je bila ob neki drugi vojni priliki akcija Stranke, ki je dala značaj izrazito narodne politike nekemu podjetju, ki se je prikazovalo z značilnimi potezami kolonialne avanture. In tako bi lahko navajali v nedogled primere, ki vsi dokazujejo večno dinamiko Stranke, ki ni nikdar samo uprava, temveč vedno revolucija.

Mnogo je bilo torej »Ur Stranke« sedanjica pa je najpomembnejša, v kateri morajo biti prekaljene vse njene sile, zamisli in izvedbe, v kateri morajo te sile prestati svojo preizkušnjo, kajti ta vojna je Revolucija.

Italijanom zvenj zelo domače pojem revolucionarne vojne. V najboljših delih svojih političnih piscev lahko najdemo že po goje za to. Dovolj je, ako ne gremo predaleč nazaj, da opozorimo na literaturo in politično doktrino Risorgimenta, ko so bile vojne samo etape revolucije. A prvi, ki je označil italijansko pojmovanje revolucionarne vojne, ki ni več vezana na jakobinske zgledje iz leta 1789, temveč na potrebe novega časa, torej konkretno socialne in gospodarske potrebe, je bil Mussolini, začeni z njegovo polemiko za vstop v vojno leta 1914. Ko so se na osnovi tega pojoovanja mogle vojne, ki jih je fašizem moral voditi za svobodo in moč italijanskega naroda, imenovati vojne fašizma, od absencije vojne dalje, se je to zgodilo ne morda zato, ker so bile to vojne Stranke, stranke v objem smislu besede, temveč zato, ker so bile to vojne one nacionalne revolucije in še nekaj več ko nacionalne revolucije, ki ji je Stranka v Italiji idealni imenovala. Stranka je bila sicer res Stranka, vendar takšna, da je zagotovila neko stvar izven Stranke same: namreč stvar revolucije, ki s svojim obnovenim delom zajema interese vsega naroda in celo več narodov. Stranke naše renesanse, ki so se poslužile liberalne revolucije, so nazivale različnim svojim imenom in nasprotjem izvršile nacionalno edinstvo, prav tako, kakor je enotna Stranka današnje Italije, posluščujoč se fašistične revolucije, ustvarila nacionalno moč.

To je, kar se danes v pri tej odločilni uri zahteva od Stranke. In pri tem mislimo na samo in ne toliko od Stranke kot vodilnega osrednjega in periferičnega aparata, kot hierarhije po vodilnem sloju, temveč Stranke kot skupka fašistov v življenjskem okolju njih organizacij in pri skupni zavesti načel, ki jih povezujejo v Fašio. Spet je napočila ura mobilizacije, to pot ne več samo zaradi nekega določenega vprašanja, pa čeprav naj bi bilo zelo pomembno, kakor nekoč na primer v vprašanju cen ali pa danes v vprašanju pomoči, temveč v vprašanju, ki je glavno: vprašanju revolucije, njene doktrinarne izjave in Mussolinijeve prakse permanentne revolucije.

Sedaj vemo, da je samo en način, po

katerem je treba biti fašist in se boriti v Stranki, in ta je: da smo intelektualno in moralno pripravljeni, da prenesemo svojo revolucionarno miselnost na bojišče, ki ne prenaša več razlik med notranjo in zunanjo fronto, kajti fronta je ena sama. Ena sama fronta za eno samo Stranko. Fašizem je že prešel teritorialne meje, kakor je že prešel meje tega ali onega socialnega razreda, ko so njegove ideje globoko prodrele in se je njegova doktrina na široko razširila. Sedaj gre za to, da ne ostanemo zaprti vsak zase, kakor v nekakšnem zaporu, temveč da dojamemo razsežnost naših načel kot orožje osvajanja v novem duhovnem svetu.

Naša misel in naša kultura sta osvojili zaprte prostore naših sovražnikov, tako da so ti sami, ko hočejo dati novo obliko jutrišnjemu svetu, prisiljeni to storiti po fašističnem zgledu. In temu je res tako, kakor kažejo primeri. Naj govori Albert Noblet o demokraciji in liberalizmu, ali naj govori po radiu Wells o propadu demokracije, ali naj govori o angliških stolic Cole, Smuts in Jones, ali pa z ameriških stolic Berle, Meaus, Frank, Corbin, Corey, Piktin, Tugwell ali Car v svoji najnovejši knjigi »Condition of peace« (Pogoj miru), ne morejo se izogniti korporacijskemu sistemu in fašizmu in celo pomemanim njegovih načel. Liberalna demokracija je dokončno pokopana, pravijo oni sami. Mussolini in Hitler sta raztrosila ideje, ki bodo procvitale, kajti stari svet je uničen. To spet oni tako pravijo.

Politična misel na svetu se ne more več izogniti vprašanjem, ki jih je postavila naša Revolucija. Naš seznam, ako bi hoteli navajati imena francoskih, nemških, balkanskih in ruskih avtorjev, bi obsegal več strani. Značilni so in pomembni v tej zvezi spisi osmih najboljših angleških učenjakov in proučevalcev gospodarskih vprašanj, ki so izšli pod naslovom »Anticipations corporatives« (Korporacijske napovedi). Prav tako zasluži pozornost knjiga nemškega katoličana (pravimo katoličana) Goetsa Briefsa, ki je bila prevedena na mnoge jezike in ki nosi naslov »Industrijski proletariats«, ali pa studije, ki jih je zbral Bogel iz spisov proučevalcev, pripadajočih 10 narodom. Na vsej eriti fašistične miselnosti pa je vojni jarek, proti kateremu je treba nastopiti, da ga osvojimo, a v katerem se najdemo resnice, ki se iščejo. Skratka — in tudi to je priznanje, ki prihaja z nasprotne strani — ne glede na usodo orožja so na socialnem področju že zmagale totalitarne države. Poslednja utvara nasprotnikov je samo še ta, da zmaga načel še ne pomeni nujno tudi zmage orožja. V vojnah, kakršna je sedanja, pa so dejansko načela samo nevidna avantgarda vojsk. Ona so, kakor sem že nekeje drugje napisal, »peta kolona« revolucije v orožju.

Ze več let zasledujemo ta počasni, usodni in neizbežni razvoj naše doktrine v svetu. Videli smo tu in tam, kako so naši nasprotniki nehoti odkrili to ali ono stvaritev fašizma. Največkrat se je to zgodilo na korporacijskem področju, kakor je to dokazal lansko leto francoski pisec Georges Valois v knjigi »Konec boljše vizma«, a prav pogosto tudi na političnem področju. Nasprotje med avtoriteto in svobodo je postajalo samo po eni poti: po fašistični poti. Neki znameniti pisec, Gasgoin, je v nekem Italijanom skoraj nepoznanem spisu »Reforma države« zapisal med drugim: »Fašizem se lahko z uporabo sile in prezidrom demokracije zoperstavi javnemu pravu, ki ga mi danes oznanjamo, vendar je v svojem bistvu in skladu z večno pravico, ki je avtoritarna oblika, nujno avtoritarna oblika večne morale.«

In zares, ta večna pravica in večna morala sta bistvo našega revolucionarnega pokreta, iz katerih izhajajo vse naše ustavne oblike, ki sicer ne morejo biti popolne, a kolikor jih preveva človeški duh, ne morejo tudi biti v nasprotju s človekom. To je pomen one fašistične humanitete, s katero se mora danes hraniti kultura vsake države, ako hoče spraviti v sklad tradicijo s sedanjostjo v duhu modrosti, ki je po svojem najglobljem pomenu resnična duhovna pravičnost. Pojem življenja in zgodovine je naš, neizbežno naš: to lahko posnamemo po vseh kritičnih vseh utvarnih pojmov, ki so na dnu demokracije, o kateri je Brownell zapisal, da je »socialna usedišna«. Katastrofi človeka se ni moglo izogniti drugače kakor z mostom, ki ga je zgradil fašizem z gradivom zgodovine, ki je v čast človeškemu rodu. Fašizem lahko danes reče spričo duhovnosti življenja, kulture, politike, gospodarstva ter socialne in mednarodne pravičnosti, človeški vesti: Res vostra agi-

Hude izgube sovražn'ka v Tunisu

400 ujetnikov, 32 oklopnih voz, 300 motornih vozil, 41 topov, 14 letal in velike količine municije

Glavni stan Oboroženih sil je objavil dne 6. decembra naslednje 925. vojno poročilo:

Sovražne patrulje so bile zavrjene na cirenaški fronti.

V Tunisu je bilo v teku hude bitke, o kateri je bilo govora v včerajšnjem komuniqueju in ki se je končala z osvojitvijo važnega kraja, pripeljanih 400 ujetnikov, uni-

čenih in zaplenjenih 25 oklopnih voz, 7 blindiranih motornih vozil, 41 topov, okrog 300 motornih vozil in velike količine municije.

Letalstvo je bilo z obeh strani v živahnem delovanju. Med ponovnimi dvoboji so nemški lovci sestrelili 14 letal.

Z akcij zadnjih dveh dni se nista vrnili 2 naši letali.

Junaško udejstvovanje čet in letalstva v bojih ob Donu

Odlučno odbiti sovjetski poskusi prekoračenja Dona — Letala vseh kategorij prizadevajo sovražniku neprestane hude udarce

S fronte ob Donu, 6. dec. s. (Poročilo posebnega dopisnika agencije Stefani.) Ob fronti, ki jo drži ARMIR (italijanski ekspedicijski zbor v Rusiji), se je udeleževanje patrulj te dni skoraj neprekinjeno nadaljevalo. N'so izo tali sovražni poizkusi za prekoračenje Dona na več točkah, toda bili so takoj v kalu preprečeni. V tekem delu fronte, kjer je sovražnik posebno pristikal, je topništvo potopilo eno ladjo. Odelek, ki je dvakrat napadel naše črte ob podpori topništva in možnarjev, je bil obstrjeljevan z vidnimi izgubami za sovražnika. Proti njemu je bil izveden protinapad. Izredno se je udeleževalo naše letalstvo, ki je bombardiralo važna središča v sovražnem zaledju in motorna vozila v kretanju ter je obstrjeljevalo s strojnimi sovražne postojanke pred našimi črtami.

S fronte ob Donu, 5. dec. s. (Poročilo posebnega dopisnika agencije Stefani.) Zaradi živahnega gibanja v zaledju, ki je bilo opazeno na železnih cestah in zbirališčih sovjetske fronte ob Donu je takoj stopilo v akcijo italijansko letalstvo vzhodne fronte. Izvidniki, lovci, ki so obstrjeljevali s strojnimi, in bombniki v nizkem poletu, so bili izredno aktivni in so preprečevali

sovražne operative načrte. Od prvega dnevnega svita, ko so premagali vse težkoče v zvezi s hudim mrazom, so italijanska letala operirala nad vsem odsekom, ki ga branijo naše hrabre čete.

Izvidniki so tvegali reakcijo protiletalskih topov in napade nasprotnih lovcev. Prodrli so v notranjost sovražnega ozemlja in prinesli dragoceno obvestila, ki so omogočila brzim bombnikom in lovcem izvedbo takojšnje akcije. Močne skupine bombnikov so v spremstvu lovcev večkrat isti dan napadle sovražna središča, kjer je bilo opazeno kretanje in udejstvovanje vojakov. Naši bombniki so se poglali v nizino iz obklova in napadli sovražne objekte ter jih zadeli v polno. Po odmetu bomb so se letala še nadalje nizko spustila in obstrjeljevala s strojnimi čete in motorna vozila. Akcijo so popolnili še spremljevalni lovci, ki so se spustili nizko in obstrjeljevali s strojnimi ruske utrjene postojanke, ki so bile čez dan posebno aktivne. Prezirajoč sovražno protiletalsko akcijo z baterijami srednjega kalibra in strojnici so naša letala zaključila akcijo in se vrnila na svoja oporišča.

Uspešni boji v Rusiji

Znatne sovjetske izgube na vseh bojiščih — Sovražni napadi povsod zavrjeni

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 6. dec. Vrnovuo poveljstvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Na vzhodnem Kavkazu in na območju ob Tereku so bili sovjetski napadi zavrjeni v borbah od moža do moža in deloma v protisunkih. Več oklopnih voz je bilo uničenih in privedenih nad 1600 njemkov. Odeleki lovskih letal so v nizkih poletih prizadejali sovražni pehoti visoke izgube in sestrelili 12 sovražnih letal.

Med Volgo in Donom je bil v menjačem se boju uničen sovjetski bataljon, sestavljenih 26 oklopnih vozil ter zaplenjenih mnogo topov in pehotnega orožja sovražnika. Transportni oddelki letal so kljub zelo težavnim vremenskim prilikam oskrbovali čete v boju.

V uspešnih obrambnih bojih med Volgo in Donom se je odlikoval 2. bataljon nekega dunajskega grenadirskega polka po svojem zglednem zadržanju.

V kolenu Dona so bili v važnem odseku reke zavrjeni v zadnjih dnevih ponovljeni napadi sovražnika z močno podporo oklopnega orožja in letalstva.

Na prostoru med Kalininom in Ilmen-skim jezerom so se izjalovili številni, z močnimi oklopnimi oddelki izvršeni napadi sovražnika, deloma v goričenih borbah iz bližine. Nasprotnik je izgubil 51 oklopnih vozil ter utrpel ponovno hude krvave izgube.

Pri napadalnih akcijah v severnem odseku fronte se je odlikoval oddetek SS v orožju.

V Tunisu se je nadaljevalo čiščenje bojnega prizorišča pri Teburbi. Število ujetnikov se je tukaj povzelo na 1100; štvoilo uničenih oklopnih vozil znaša nad 70 in število zaplenjenih topov več kakor 40. Letalstvo je napadalo sovražnikove kolone in izstvarjanja v pristišču Boni. Lovci so sestrelili večer nad tem bojiščem brez lastnih izgub 14 sovražnih letal, med njimi tudi štirimotorno bombnik.

Na jugovzhodni obali Anglije so lovski oddelki podnovi izvedli uspele napade na železniške in industrijske cilje.

Uspehi madžarskih čet

Budimpešta, 5. dec. s. Glavni stan madžarskih oboroženih sil je izdal naslednje vojno poročilo: V teku tega tedna je bilo izvidniško delovanje na odseku, ki ga branijo madžarske čete, živahniješe na obeh straneh. Naše topništvo je z uspešnimi strelji motilo premikanja in zbiranja sovražnih čet. Naše čete so na vsem bojišču izvršile številne izvidniške akcije brez izgub. Posebno pozornost zaslužijo zlasti akcije, ki so jih izvršile čete iz prekodonavskih

tur, gre za vašo stvar! Ako se bo hotel človek rešiti, bo moral to latinsko razumeti. Predvsem pa naj jo razumejo fašisti, ki naj po Mussolinijevem opozorilu gledajo preko griča. V tem je v veliki sedanjuri ur naloge, funkcija in poslanstvo Stranke. — Giuseppe Bottai.

pokrajini, nadalje one iz severnih in zapadnih pokrajin. Izvidniške patrulje, ki so prekoračile reko Don, so prizadevale sovražniku hude izgube ljudi in vojnega gradiva in so poglale v zrak 20 trdnjav.

Kakor poudarjajo v tukajšnjih vojaških krogih, so madžarske čete pretekli teden ob Donu razvijale zelo živahno delovanje. Po neuspehu sovjetske ofenzive na področju pri Stalingradu in po protikrepih zaveznikov je opaziti na sovražni strani nko nemotnost. Sovražnik reorganizira svoje ednice in bi z izvidniškimi poskusi rad prečnil učinkovitost zavezniških oboroženih sil. Na južnem odseku, ki ga drže v posesti madžarske čete, so te izvidniške ak-

Göbbels o vojnem položaju

Velik govor v berlinski Sportni palači — Ogromni uspehi Osi v dosedanjem poteku vojne — Borba se bo nadaljevala do zmage, ki je gotova

Berlin, 5. dec. s. Ob veliki politični prireditvi v Sportni palači, kjer so se zbrali vsi prvaki nemškega narodnega socializma, je imel minister dr. Göbbels velik govor. Govorec o sedanjem položaju je m'ništr izjavil, da je potrebno, da se spomnimo na položaj v septembru 1939, da se pripravimo o obširnosti nemških zmag. Če bi b'lo mogoče tedaj predvideti, da se bomo v decembru 1942 nahajali ob Volgi, v Stalingradu, Tunisu in Bizerti, ne bi bilo potvrdno imeti hudih skrbi. Tiste tedne je bil naš pogled obrnjen na en Volgo, temveč na Reno in naši vojaki se n'v borili za Bizerto, temveč za obrambo Saarbrücke. na. Operacijska operišča, s katerimi smo razpolagali pred tremi lti, so bila zelo malo številna, dočim se zdaj raztezajo do robov kontinenta ter obsegajo med drugim najplodovitejšo zemljo in bogata ležišča surovin na vzhodu. To je bistveno za sam smoter vojnega vodstva.

Čisto drugačen je položaj, v katerem so se znašli Angličji, ki zaradi pomanjkanja uspeha izmišljajo »taktične uspehe« in »strateške zmag«. V zadnjem času so naredili mnogo hrupa zaradi v Afriki doseženih uspehov. Kaj je njih famozni operativni uspeh proti Rommelu? Uspeho jim je časno odstraniti neposredno nevarnost, ki je pret'la Egiptu. To je vsa. Ta uspeh je enak onemu, o katerem Anglosasi trdijo, da so ga dosegli s svojim podvigom v francoski Severni Afriki. V luči dejtev se vidi očito, da zasedba Maroka in Alžira ni bila vojaška zmaga, temveč zmaga intrige. Ni treba mnogo za zasedbo ozemlja, do katerega lastniki odpro vrata. Če bi imeli Angličji in Američani resnično namen ustvariti drugo fronto v Evropi, si ne bi izbral najdaljšo pot preko Atlantika in Afrike. Najkrajša pot je še vedno ona med Dowerom in Calaisom. Očitno so se prepričali, da je to tudi najbolj težavna pot, smrtna pot. In njih prepričanje je bilo

Uredništvo:

Ljubljana, Pucinijska ul. 5. Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24, 31-25, 31-26

Ponedeljaka izdaja »Jutra« izhaja vsak ponedeljek jutraj — Naroča se posebej in velja mesečno L. 3.—

Rokopisi se ne vračajo — Oglasi po tarifu

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera:

Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano

Vladar v Napoliju

Napoli, 5. dec. s. Ob 11. uri je nepričakovano prišel v Napoli ob spremstvu svojih pribočnikov Nj. Vel. Kralj in Cesar. Vzv'šenega vladarja so sprejeli prefekt zvezni tajnik, poveljnik teritorialne obrambe, nakar se je Vladar takoj podal v kraj, ki so bili prizadeti ob napadih. Vladar je v bolnišnicah obiskal žrtve sovražnega barbarstva, se pomudi pri vseh ranjenih ter za vse imel besedo visoke ranjenceh

Obisk Kraljice in Cesarice v rimski bolnišnici

Rim, 5. dec. s. Nj. Vel. Kraljica in Cesarica je davi spet obiskala pokrajinski zavod za duševne bolezni »Regina Elena«, ki ga je že včeraj na kratko ob'skala. Po pozdravu direktorja prof. Pane Grossija in asistentov ter ostalega osebja si je vzv'šena Vladarica takoj začela ogledovati posamezne oddelke in je za vsakega izmed pacientov pokazala svoje posebno zanimanje. Po obisku, ki je trajal nad eno uro, je Nj. Vel. Kraljica in Cesarica zapustila zavod ob navdušenih manifestacijah vdanosti in tople hvalečnosti.

Iz Beneške palače: Poročilo Duceju o preskrbi pokrajine Puglie z vodo

Rim, 4. dec. s. Duce je sprejel ob navzočnosti ministra za javna dela predednika avtonomne ustanove za pugljski vodovod, ki je Duceju obrazložil opravljeno akcijo v tej izredni dobi za zagotovitev redne oskrbe z vodo v pripadajočih pokrajinah, s posebnim ozrom na večje zahteve trenutka. Senator Bona je nato Duceju obrazložil rezultate proučevanja možnosti, da bo ustanova oskrbovala in z lastnimi sredstvi izvedla najbolj nujna spopolnitvena vodovodna dela. Duce ga je poslušal z zanimanjem in je z zadovoljstvom vzel na znanje poročilo senatorja Bona ter je predloge odobril in dal smernice, po katerih naj se izvedejo navodila za izvedbo dela, ki je bilo ustavici podrejeno.

Finski odsek

Helsinki, 5. dec. s. Današnje uradno poročilo glavnega stana finske vojske poroča, da ni bilo v zadnjih 24 urah nič pomembnega na nobenem izmed bojišč.

Finski odsek

Helsinki, 5. dec. s. Današnje uradno poročilo glavnega stana finske vojske poroča, da ni bilo v zadnjih 24 urah nič pomembnega na nobenem izmed bojišč.

Göbbels o vojnem položaju

Velik govor v berlinski Sportni palači — Ogromni uspehi Osi v dosedanjem poteku vojne — Borba se bo nadaljevala do zmage, ki je gotova

ojočeno na dokončan način s strahovitim polomom podvzgeti pri Dieppu.

Göbbels je nato govoril o položaju na vzhodu. Izhajajoč iz tega, da čas dela izključno za sile Osi, zlasti v kolikor njih vojni in gospodarski potencial vedno bolj narašča, je minister izjavil: Tudi sovjetske ofenzive ne morejo b'stveno spremeniti sedanjega položaja. Mi smo neomajno priprani, da bomo na vzhodu boljše možje, boljša rasa, boljše ideologija in boljše akcija dosegli dokončno zmago. Tudi to pot visi usoda Anglija na nitki, kakor med prvo svetovno vojno. Tudi danes lahko tedaj skušajo Angličji maskirati z najbolj surovimi »tvi svoj obupni položaj. Toda mi to pot popolnoma razumemo to igro, tako da bodo vsi Churchillovi iluzionistični trikii postali povsem neplodni. Churchill lahko prikazuje položaj kakor hoče, vendar nam bo moral dovoliti, da bolj zaupamo poveljnikom naših podmornic. V novembru, ki je bil najhujši mesec v letu glede na udejstvovanje podmorniške vojske, smo potopili nad milijon sovražnega brodirva. Obravnavajoč p'tem angleški poizkus izkopati prepad med narodom in režimom je Göbbels izjavil: Zadnji teh poskusov je veljal italijanskemu narodu. Duce jim je dal za zlasten odgovor. Zdj se bodo Angličji verjetno obrnili do nas, posluščujoč se običajnih smešnih sredstev in običajnih grotesknh računov. Mi se lahko samo sočutno smejemo, zlasti če pomislimo, da ne nemški narod na dokončen način dokazal, da ni dostopen za noben manevar te vrste. Boj se nadaljuje in se bo nadaljeval do zmage, ki ne bo izo tala. Zmaga bo uresničenje glavnega pogoja veličastnega končnega cilja, to je novoga evropskega reda. Še nikoli ni bilo zaupanje nemškega naroda v Hitlerja tako veliko in globoko kakor danes, je zaključil Göbbels. To je zaupanje človeka, ki ve, da bo sledel vodji dosegel vse cilje, po katerih hrepeni.

Raport s hierarhi Stranke v Ljubljanski pokrajini

Dne 2. in 3. t. m. se je vršil običajni sestanek pokrajinskih hierarhov. Sestanek se je odvil s pozdravom Duceju, ki ga je odredil Zvezni podtajnik Capurso.

Dopolodne so poročali o delovanju raznih središč dotični tajniki; v razpravo je posegel Zvezni podtajnik, da bi v sporazumu z inspektorji con pojasnil nekatere točke, ki so bile predmet poročil.

Popoldne je Zvezni podpoveljnik GILA podal navodila za delovanje te organizacije, zlasti šolski kuhinji.

Razprave so se nadaljevale 3. t. m. zju-

traj, popoldne pa je Zvezni podtajnik podal njih pregled Zveznemu tajniku. Poročali so tudi inspektorji con.

Zvezni tajnik je zaključil sestanek s toplo zahvalo hierarhom, katerim je dal navodila za nadaljnje delovanje s posebnim ozirom na zimsko dobo.

Sestanka so se udeležili Zvezni direktorji, Zvezni podpoveljnik GILA, tajnik pokrajinskega Dopolavora, zaupnica ženskih fašistov, pokrajinska tajnica kmečkih gospodinj, pokrajinska tajnica gospodinjstevskih pomočnic in direktor lista »Prima linea«.

Japonska občuduje Italijo

Vodilni japonski listi o zgodovinskem Ducejevem govoru Italijanski narod bo gotovo dosegel zmago

Tokio, 5. dec. s. Ducejeva pohvala Japonske, ki jo je Mussolini označil kot jamstvo za zmago Osi, je predmet razprave v uvodniku lista »Asahi«. List beleži to Ducejevo pohvalo za največjo hvaležnost. Ta pohvala, liste list, pa le še bolj veča našo dolžnost, da spremenimo vero v popolno gotovost zmage v popolno stvarnost. Duce je dejal, da je samo ena skupna dolžnost: borba. Nedvomno je res, da je edina pot do zmage ona, ki se naslanja na združene napore Italije, Nemčije in Japonske, zlasti ako upoštevamo, da sovražnik ne opušča nobene prilike, da bi razvil svojo silo Osi.

Posebne simpatije in odobravanja — prvi dalje list — so vredne Ducejeve besede, ki proslavljajo padle in ki poudarjajo, da se je treba boriti ne samo za to, da živimo, temveč tudi za to, da bi oni, ki so se žrtvovali v borbi, ne umrli zaman. Italijanski narod pozna boljo ko katerikoli drugi življenjski pomen italijanskega sodelovanja pri vojnih operacijah v Severni Afriki. Italija je vstopila v vojno ne le zato, da bi postala skupno z Nemčijo temelje novega evropskega reda, temveč tudi zato, da bi pretrgala verige, ki jo usuznjavajo v Sredozemlju, in da bi tako ustvarila afriški imperij. Sreča se v vojni menjava in medtem ko sovražnik prodira v francosko severno Afriko, da bi potem od tam napadel Italijansko ozemlje doma s pritiskom na Sardinijo in Sicilijo in medtem ko njegova letala bombardirajo italijanska mesta, je 45 milijonov Italijanov ponovno potrdilo svoj neomajni sklep, da bo vztrajalo do

zmage in še dalje. Izražamo željo, da bi bili njihovi naporji kronani z uspehom. Italija, ki je tri leta morala vzdržati surovo težo britanskih oboroženih sil, čuti selaj ob invaziji Severne Afrike, kamor je sovražnik prišel kot krvoločna zver, da je središče vojne prenešeno sedaj nanjo, in Italijani se tega zavedajo.

List »Niči Niči« piše, da je Ducejev govor pomenil potrdilo odločne volje in popolne gotovitosti Italijanov glede končne zmage. Iz govora veje močan duh Italijanov: naroda, ki nima na razpolago naravnih dobrin, ki pa po treh letih vojne razpolaga z zelo pomembnimi vojnimi rezervami in ki dokazuje, da je strmitven njegovih 45 milijonov duš pod Ducejevim vodstvom bolj ko kdaj trdna. Bežen pogled na številko zajetih ujetnikov dokazuje moč italijanskega orožja, medtem ko izgube, ki jih je utrpelo sovražno brodovje, dokazujejo učinkovitost italijanskega brodolova in letalstva. Dosedaj doseženi uspehi lahko v nas namo povečajo simpatije in občudovanje do Italije. Ako je Duce objavil številke o veliki škodi, ki so jo utrpela italijanska mesta zaradi angleških bombardiranj navzlic temu, da bi mogli ti podatki služiti sovražniku v propagandne namene, to najbolj zgovorno dokazuje železno elinost italijanskega naroda, ki je zbran okrog svojega voditelja. Mussolini je izjavil, da se Italija mora boriti do končne zmage, da ne bi bila žrtev onih, ki so padli zaman. Mi želimo, da bi Italija dosegla kar največje uspehe.

Sijajen uspeh v Dopolavoru Oboroženih sil

Pod pokroviteljstvom pokrajinskega Dopolavora je bila 4. t. m. zvečer v Dopolavoru Oboroženih sil valetjevska predstava za oficirje in italijanske dopolavoriste.

Predstava, ki je bila prirejena za moštvo že v prejšnjih dneh, je imela ponovno zavedanja vreden uspeh.

glje in njeno brodovje bo uničeno. Neki drugi govornik je pojasnil, da bo ameriško brodovje uničeno japonsko brodovje, ako bo Japonci napadla Rusijo.

V oktobru in novembru so vsi listi pomembali bojevitosti ton kongresnih govornikov. Ameriška propaganda je trdila da razpola skupina štirih veselih ABCD (Amerike, Britanije, Kitajske in Nizozemske) z vojno močjo, ki daleč prekaša Japonsko. Dne 24. novembra je list »New-York News« pisal: »Slednjič je nastopila prilika za naš vstop, čeprav bi se morali bojevati na dveh bojiščih. Japonsko bomo porazili v času od 30 do 90 dni.« Istega dne je senator Connally, predsednik senatorske komisije za zunanje zadeve, v trenutku, ko so se vršile pogajanja med japonskimi zastopniki Koma Nomuro in Kurusom ter severnoameriškim državnim tajnikom, argotno izjavil: »Dovolite mi, da na na lov japonskega prvega ministra izjavim, da je pravica na naši strani in da se ne bojimo boriti se.« Nato je še dodal: »Ako hoče Japonska vojno in smatra za potrebno, da jo vodi, bo pač spoznala, da imamo na Pacifiku močnejše brodovje, ki lahko zadene in bo tudi točno zadelo. To je moj odgovor predsedniku japonske vlade.«

Dne 5. decembra, tik pred Pearl Harborjem, je predsednik vojaške komisije zbornice Andrew Mai izjavil, da bi on, ako bi bi državni tajnik, rekel Japonski: »Ske-nitni sporazum, ali pa vas bo doletelo najhuše.« Na vprašanje, ali pomeni to najhuše vojno, je dejal: »Če tako hočete, da. Nas ne skrbi vojna napoved, kajti omejili se bomo na to, da bomo poslali svoje brodovje v japonske vode in da bomo izbrisali Tokio z zemeljskega površja.«

General Franco o pismenu Falange

Madrid, 5. dec. s. General Franco je sprejel ministra tajnika Falange Arreseja, pod-tajnika stranke Moro Figuerola in vse tajnike posebnih služb Falange, ki so se mu javili, da mu izročijo čestitke k njegovemu 50 rojstnemu dnevu. V svojem odgovoru na čestitke, ki jih je izrekel tajnik stranke, se je general Franco zahvalil za pripravljene čestitke, da se žrtvuje za Španijo in njenega poglavarja, poudarjajoč svoj ponos, ker obtožujejo Falango fanatizma in intransigentnosti, češ da so vsa ta čustva v službi naroda. General Franco je dejal, da sta fanatizem in intransigentnost nujno potrebna za delo ljudske obnove in je pripravljen, da veruje v Španijo, ker veruje v Falango kot politični izraz španske obnove. Z vero, žrtvovanjem in delom najboljših mož, je dejal general Franco, bomo posejali seme, iz katerega bo vzrasla bodočnost domovine.

Belgarija podpira rodbino

Sofija, 5. dec. Ministrski svet je odobril zakonski načrt, po katerem morajo vsi neporočeni državljani, ki so dopolnili 27. leto starosti, zapustiti državno ali zasebno službo, ako v naslednjih 15 mesecih niso sklenili zakona. Starostna meja je določena samo za vseučilišne dijakne na 30 let. Isti zakonski načrt predvideva poseben davek na sance in davčne olajšave za rodbine s številnimi otroki. Poročeni bodo dalje oproščeni obvezne delovne službe. Matere s številnimi otroki bodo uživale ugodnost znižanja voznine na železnicah, na ladjah in vseh javnih prevoznih sredstvih, njih otroci pa ugodnosti pri šolarju in izbiri poklica. Prav tako bodo rodbine s številnimi otroki lahko dobile brezobrestno državno po ožilo, ki se bo vrnilo šele, ko bodo otroci dorasli.

Švicarske simpatije za italijansko kulturo

Basel, 5. dec. s. Na pobudo kulturnih in vseučiliških švicarskih organizacij je italijanski akademik Severi proslavil te dni 300. letnico Galileja v Baslu, Luganu in Curihu, kjer je imel tudi neka matematično predavanje na politehniko. Vse te manifestacije so naletele na veliko pozornost švicarskih listov in so nudile priliko za izjave značilnih simpatij švicarske javnosti za italijansko kulturo.

Otvoritev važne nove železnice na Madžarskem

Budimpešta, 5. dec. s. V navzočnosti regenta Horthyja, predsednika in članov vlade ter drugih osebnosti je bila slovesno otvorjena železniška zveza, ki spaja madžarska ozemlja s pokrajino Sekelcev in Transilvanijo. Nova železniška proga je bila zgrajena v nekaj mesecih, navzlic težavam, ki so izhajale iz močvirnatga ozemlja. Prometni minister Varga je v svojem otvoritvenem govoru dejal med drugim, da je to eno izmed najpomembnejših javnih del, ki ga je bilo mogoče izvršiti ob skupnih naporih strokovnjakov in delavstva.

Finska bo vztrajala v vojni, dokler ne bo boljševizem uničen

Rim, 5. dec. s. Jutri bo minilo 25 let, odkar je Finska samostojna. Finski minister v Rimu Onni Talas je v razgovoru z urednikom lista »Giornale d'Italia« podal nekaj izjav v tej zvezi in je najprej prikazal zgodovinske napore Finske za dosedo neodvisnosti in njene borbe proti caristični Rusiji, nakar je prešel na vojne proti boljševiški Rusiji. Izmed zadnjih dveh vojn, je dejal poslanik, se je prva zaključila za nas z relativnimi koristmi, a ne da bi bili mogli priključiti svoji domovini še neosvojenega pokrajine sprčo ogromne razlike v oboroženih silah na naši in ruski strani. Ta vojna je še vedno v tako živem spominu vseh, da mi ni treba posebej o njej govoriti. Vsi smo pa globoko hvaležni sprčo dejstva, da je ves svet priznal junaške napore, ki so jih tedaj izvršile naše čete pod nenadomestljivi

vim vodstvom maršala Mannerheima. Svojo drugo vojno proti boljševiški Rusiji vodimo sedaj ob strani hrabrih italijanskih in nemških oboroženih sil.

Na vprašanje, kakšni so cilji Finske v tej novi vojni, je poslanik odgovoril: Zdi se mi, da so že dovolj znani in da mi jih ni treba posebej pojasnjevati. Lahko potrdim, da se noben Fince ne bo mogel čutiti mirnega, dokler ne bo boljševizem uničen. Vse dotlej bo naša borba trajala skupno z vami, kajti naš cilj je tudi vaš cilj. Kako naj bi zaključili mir z državo, ki je dala ponovne dokaze, da ne spoštuje pogodb? Mi se torej borimo in se bomo še nadalje vzajemno borili z Italijo, Nemčijo in ostalimi zavezniki državam, dokler ne dosežemo popolne zmage za osvoboditev Evrope.

Nedeljska kronika

Ljubljana, 6. decembra.

Kakor lansko sezono, se tudi letos vrstijo umetnostne razstave, ki venomer približajo umetnost ljubce občinstvu in na ta način oplemenitujejo naše čustvovanje. Pretekli četrtlet so se zaprli vrata razstave štirih mladih slovenskih umetnikov. Bila je ta razstava jako dobro obiskana. Kar je res tudi zaslužila, in je dosegla popoln moralni ter v znatni meri tudi gnetni uspeh. Takoj nato so šli v Jakopičevem paviljonu na delo trije drugi umetniki, ki so se odločili, da se predstavijo letos ljubljanskemu občinstvu s samimi novimi stvaritvami. To so Zoran Mušič, Maksim Sedej in Jovan Zonič.

Zoran Mušič in Maksim Sedej sta namenu občinstvu že dobro znana po svojih lepih in zanimivih stvaritvah. Tokrat ima občinstvo priliko bolj kakor kdaj doslej vrednotiti njune stvarjalne sposobnosti. Razstava je od današnje nedelje dalje odprta in je takoj prvi dan privabila lepo število prijateljev umetnosti. V glavni dvorani sta razstavila Zoran Mušič in Maksim Sedej sama olja. Mušič je tu postavil na ogled vrsto tihožitij, intimne stvarce z nadihom starosti, cvetlice, jabolka, slankice, fazane in druge motive. Maksim Sedej pa se je spet pokazal kot mojster kompozicije kakor tudi kot portretist. Število njegovih novih umetnin je prav izdatno, še važnejše pa je, da so nove umetnine vse vrste, razgibane motivno in barvno. Oba umetnika imata nekaj umetnin razstavljenih tudi v stranskih dvoranah. Tako je Zoran Mušič razstavil še tri gvaše. Maksim Sedej pa nekaj lesorezov, risb in gvašev.

V desni dvorani je razstavil Jovan Zonič — rojak s Cetinja, ki je študiral v Beogradu in Parizu, zdaj pa že več kot leto dni biva v Ljubljani — ciklus svojih zanimivih ilustracij za slavno pesnitev »Gorski vijenec«. Ni dvoma, da bodo njegove ilustracije vzbudile pozornost ljubiteljev poezije, še zlasti častilcev nesmrtnega pesnika-vladike. V levi dvorani pa je Jovan Zonič razstavil nekatere umetnine v olju in se je dobro izkazal tudi kot portretist. Tako je nova razstava v Jakopičevem paviljonu vsekakor lepa in zanimiva, vredna, da jo obišče vsakdo, ki

mu je pri srcu napredek slovenskih umetnikov. Podrobneje bo o tej novi manifestaciji naše kulturne tvornosti seveda izpregovoril še naš umetnostni poročevalec.

Miklavževa nedelja

Miklavž nam je ojužil vreme. Ze v soboto popoldne je naletavalo nekaj sode in je zvečer pršlo izpod sivga neba. Če noč pa je pritisnil jug in v nedeljskem jutru smo imeli po daljšem času živo srebro spet nekaj stopinj nad ničlo. Ze sobota je bila toplejša kakor prejšnji dnevi, zabeležili smo 5 stopinj Celzija, v nedeljskem jutru pa 3 stopinje C. Po malem je spet pršlo.

Miklavževsko razpoloženje je bilo letos prav živahno. Na Kongresnem trgu so bile v soboto popoldne kaj živahne kupčije. Ravno letos je praznoval Miklavžev sejem zanimiv jubilej. Minilo je 40 let, odkar so ga preimenovali iz Vodnikovega trga na Kongresni trg. Ze nekdanji stari Miklavžev trg je bil vsako leto živahno razgiban. Kolikor vemo, je Miklavž letos nosil poleg pomaranč in drugih takih dobrot razne koristne stvari, med drugim mnogo knjig. Prav prijetno miklavževanje je bilo v gledališču, kjer so poleg razigrane mladine uživali tudi odrasli.

Smrtna kosa

Umrli je »Drago Princič«, abs. jur., uradnik Protituberkulozne zveze. Neizprosnna smrt je ugrabila hudo prizadetim svojem mladega inteligentnega Draga, ki je po večmesečnem bolehanju končno omahnil in za vedno zapustil svoje ter številne prijatelje in znance, ki so ga visoko cenili in spoštovali. Pogreb pokojnega bo v ponedeljek ob 15. iz Zal, kapelice sv. Krištofa na pokopališču pri Sv. Križu. Blagšega pokojnika, ki ga je smrt prežgoda ugrabila, bomo ohranili v najlepšem spominu. Mir njegovi duši, žalujočim izrekamo globoko sožalje.

Pogreb trgovskega zastopnika g. Miroslava Jeršana, o čigar smrti smo večkrat poročali, bo danes, v ponedeljek 7. t. m. ob pol 15. uri iz kapelice sv. Andreja na Zalah k Sv. Križu.

SPORT

Boks po radiu

Reportaža — samo posneta — z mednarodnega boksarskega troboja v Berlinu

Zimski večeri so dolgi, sportnih prireditelj pri nas ni ob sobotah zvečer in kaj je bolj pri roki kakor dobri tovariši »Horn-phon«, ki vas takole v kratkih 10 minutah potegne v veliki sportni svet kakor je to lahko storil v soboto zvečer, ko nas je mimegrede prenesel v razkošno sportno dvorano »Deutschland-halle« v Berlinu.

Zdaj smo med gledalci — prav za prav smo samo poslušalci, toda govornik ob mikrofonu je pravi mojster svoje stroke in skoraj žive in slišne nam je predstavil glavne junake tega večera — meddržavnega troboja med amaterskimi boksarji Italije, Madžarske in Nemčije v največji kriti sportni areni Berlina in Evrope tudi. Na tisoče in tisoče gledalcev je do zdajnega kotička napolnilo gledališče, med njimi mnogo ranjencev in vojakov, ki jih je povabil na to veliko sportno prireditev nemški državni sportni vodja von Tschammer und Osten. Med častnimi gosti večera sta tudi danes predsednika obeh prijateljskih boksarskih organizacij.

Prvi dan troboja — to je bilo v petek, o katerem smo nekaj kratkih beležek, ne čisto točnih, že objavili v nedeljski številki našega lista — je vrgel največ uspehov Madžarom (8 točk), ki so celo za eno točko prehiteli gostitelje, najmanj izkupička (1 točko) pa je ostalo gostom iz Italije, ki jih je ob otvoritvi spremljala izredna smola.

Drugi dan je potek tekmovalstva zavzel že drugačno obliko — v korist domačinov. Toda poslušajmo rajši tega edinstvenega speakerja, ki vidi in ve vse.

Za krasen uvod tega drugega dneva v tretjem letošnjem troboju med boksarji-amaterji iz Italije, Madžarske in Nemčije — tako pripoveduje ves v ognju — sta kot prvi par poskrbela Italijan Falcinelli in Nemec Obermauer iz lahke kategorije. Nemec je ves čas boljši in mislimo, da bomo že v prvi borbi dobili obe točki, s katerima si bomo spet pomagali na prvo mesto v skupni oceni. Zdaj so se zbrali sodniki: Zmaga po točkah za Obermauerja. Nemčija vodi z 9 točkami pred Madžarsko (8) in Italijo (1).

V naslednji borbi je Italijan izgubil proti Madžaru in spet je Madžarska prehitela Nemčijo. To je zdaj že samo dvo-boj med dvema, tekma na žive in mrtve med Nemčijo in Madžarsko, ki pa še davno ni odločena.

Najvišje cene na ljubljanskem živilskem trgu veljavne od ponedeljka 7. t. m. zjutraj do objave novega cenika

Ljubljana, 5. decembra. Po dogovoru z zastopniki in zastopniki košumentov, pridelovalcev in prodajalcev je mestni tržni urad Viškega košmisariata spet predložil najvišje cene za tržno blago v Ljubljani ter jih je ta odobril.

Z odlokom VIII/2 št. 4192/7 Vis. komisariata za Ljubljansko pokrajino veljajo za Ljubljano določene najvišje cene od ponedeljka 7. decembra 1942-XXI zjutraj dalje do objave novega cenika.

Najvišje cene, ki je po njih dovoljeno v Ljubljani prodajati v ceniku navedeno blago in ga plačevati, so naslednje:

Zelnate glave pod 10 kg 1.50 L; zelne zelje 4 L; ohrovt 2 L; repa na drobno 1 L; repa na debelo 0.75 L; kislja repa 2.50 L; endivija I. vrste, lepo rumena 5 L; endivija II. vrste 4 L; motčevile 10 L; radič 4 L; špinaca 5 L; radič pesa 3 L; rdeči korenček brez zelenja 3 L; rumeno korenje 1.20 L; peteršilj 4 L; zelena 4 L; rumena koleraba 1.50 L; črna redkev 1.50 L; kolerabice 4 L; čebula 2 L; šalota 4 L; česenj

8 L; osmaženi hren 4 L; jabolka I. vrste, namizna, izbrana, 5 L; jabolka II. vrste 4 L; kilogram lipovega cvetja 18 L; jajca 2 L komad.

Kjer ni posebej navedeni liter, veljajo cene za kilogram. Opozarjamo pa, da vse te cene veljajo samo za blago, pridelano v Ljubljanski pokrajini, ker je za iz drugih pokrajin uvoženo blago v veljavni cenik za zelenjavo in sadje št. 22 na rumenem papirju. Posebno pa opozarjamo prodajalce in prodajalce, da mora biti po teh cenah napredaj vse blago zdravo, otrebljeno in v takem stanju, kakor je opisano v ceniku. Vsa povrtnina mora biti osmažena in oprana, vendar pa ne več mokra, pač pa sveža.

Vse te najvišje dopustne cene in tudi vse nižje cene morajo biti vidno označene pri njeem v ceniku navedenemu blagu ne samo na Vodnikovem in Pogačarjevem, temveč tudi na živilskih trgih v Mostah, na Viču, na Sv. Jakoba trgu in v šiški, enako pa sploh pri vseh prodajalcih in prodajalcih po vsej mestni občini ljubljanski.

Žganci na fronti

Listam po svoji zbirki slik iz prve svetovne vojne. Ustavljam se rajši pri veselejših. Pred mano je slika poljske kuhinje, razdelitev menaže. Kot posebno redkost imam naslikanega celo pujska, ki je bil prispel k četni brez živinskega potnega lista, brez plačanih taks in raznih priznanj. Dnevi so mu bili štet. Moral je v klobase, katere so vsi občudovali. Edino čudno se mi je zdelo, kako je mogel mesar napraviti iz prešiča, ki ni tehtal preko 70 kg, tolikšno množico klobas. Moj sluga, ki je znal marsikaj, mi je to razložil takole: »Če bi te klobase imele dar govora, bi krulile, hrzale in mukale. Dober tek! Saj so nam res tudi tekale. Bilo je pač leta 1917 ob Stobodu na Ruskem Poljskem.

Preselili so nas na gališko-ukrajinsko mejo, v Zbrisc ob reki Zbruču. Vsa je že na ukrajinskem bregu reke, vsa razdejana, in je morala šteti kakih tisoč duš. Pravoslavna cerkev, župnišče, graščina in hiša židovskega trgovca so še kot razvaline kazale znake nekdanje veličine, da, celo razkošja. Graščina je nudila vsaj v obokanem prtiljeju kritje pred nasprotnim topništvom. Ostale hiše so bile skromne, krite s slamo in so spominjale na Prekmurje. Fronta se vije od levega brega Zbruča ob robu graščinskega parka, preko židovskega pokopališča, ob cerkvenem zidu in dalje ob robu vse vasi zopet k reki. Pokopališče in okolica cerkve sta bili najbolj izpostavljena ruskomu ognju. Zato smo morali posvetiti temu odseku več pozornosti.

Židovsko pokopališče! Kako mirno in mehanično so moji dečki kopali strelski jarek preko njega. Vsak čas je pogledala kakšna lobanja v jarek. Hladnokrvno so kosti pobirali in premeščali »po službeni potrebi« na drug kraj. Šest mesecev poprej so se bili tu hudi, da nas brezuspešni boji. Zato je bila tudi vsa vasa razdejana in odnešeno vse, kar se je dalo ne samo uporabiti, temveč vobče premakniti. Kljub temu so moji dečki stakali po razvalinah. Vse se še da uporabiti, kos šipe, tram, deska, vrata, železna pločva za štedilnik, predvilo. Celotno domačo motovoz se je našel in pričela se je vrvarstva industrija v malem. Moj sluga je »voda stikal najbolj pridno in njegov uspeh je bil šivalni stroj, skrit v kleti razvaline, še dobra zajemalka, miza, lonec in — neka siva moka, zmlita na žrnjile.

»Co je to?«

Dečko ni poznal ajdove moke! Ajdovi žganci! Moje sanje! Kaj, ko bi napravili enkrat pristne ajdove žgance, pristne prleške hajdinske žgajinke. Mleko, smetana, bi se dobilo v vasi 3 km za fronto. Torej, hajd na delo! Toda kako? Žgance jesti je laže kakor kuhati. S »puršem« sva vsula ajdove moke v krop in mešala, mešala. Nastala je iz tega neke vrste kaša, ki ni hotela skozi goitance. Iznajdljivi sluga je vsul ajdove moke v mrzlo vodo in vse skupaj mrevčaril na ognju, primešal je mleka, smetane, toda žgancev le ni bilo, temveč neke vrste fini omet za stavbe. Sluga je sicer trdil, da je bila ta godlja dobra po enem in drugem načinu, posebno ko je še pridjal sladkorja, toda moj prišček čut se ni mogel strinjati s tem. Kaj sedaj? Pisati sestri! Po dolgih šestih dnevih pride zaželeni recept: v sredino lonca z vrelo vodo nasuj ajdove moke tako, da se stvori iz nje kepa. Čez pet minut obrni kepo, čez nadaljnjih pet minut napravi v kepo luknjo! Po nadaljnjih desetih minutah odlij odlično vodo (umetnost! Koliko?) in mešaj na ognju. Glej, da ne odliješ preveč vode, sicer bodo žganci pregošti in se da do popraviti z dolivanjem. Glej, da ne odliješ premalo vode, sicer bodo žganci preredki in tvoj fabrikat bo terra bona, zidarški omet in ne žganci.

Sreča, da sva imela s slugo dovolj moke, sicer bi nama je zmanjkalo pri samih poizkusih. Da je bil naš fabrikat po tolikih poizkusih izvrsten, je umetno, tudi če ni bil. Dragim bravcem in bralcem pa svetujem, da se čim prej nauče kuhati žgance, da ne dožive takega razočaranja kakor jaz. Hudo je biti pri studencu, če ne moreš do vode.

Da pa svojo umetnost v kuhanju žgancev, kakor tudi razumevanje zanje še bolj izpopolnite, se izvolite kdaj po vojni potruditi v Priekijo, da vam naredi tam prave, pristne hajdinske žgajinke, tresoce se, rahle, zabeljene z mastjo in smetano (ne smejte se, Prieki že vedo, da je ta mešanica zabele dobra!), tako, da sede žganci čvrsta globoko v zabeli. Naj vam jih mama ne servira na posebne krošnike: vsa

spet polagoma pada, vendar ne pače čisto, ampak ostane v sočnji višini. Se vam ne zdi tako, gospodična?

Ti ubogi mladi se neprisnani slovenski pešnik! Z napisanimi vrstami ti podajam vzorce, kako morati delati reklamo za svoje pesmi! Za kritike bodo morda kljub temu — zrak, ampak prepričan sem, da jih bo slavno občinstvo navdušeno za umetnost kupovalo in celo čitalo.

»Oh, to je krasnó!« se je divila Gerta. »Zdaj mi pa to pesem še zapojte. Kaj ne da?«

Nisem se branil, čla reč me je bila spravila v dobro voljo. Sela sva torej v drugo sobo, kjer je počival star klavir. Ne mislite, ljudje božji, da sem mojster in ne želite si užitka moje klavirske umetnosti. Ampak Gerta je bila vsa navdušena.

»Oj, kakšna pesem! Kakšen glas! Zakaj se ne učite solistično petja v Glasbeni Matici? Vas ne veseli? Pa se žrtvujte, žrtvujte se! Koliko izgubi z vami slovenska umetnost!«

»Žrtvoval bi se, gospodična, sem dejal. Že sem poskusil učiti se petja, ampak — morda vam je znano, da mora pevec piti mehkokuhana jajca, da si ohrani čist glas. In glejte, moj žlodec mehko kuhanih jajc ne prenese.«

»Tega pa nisem vedela. To je škoda, to je res škoda!« Globoko je vzdihnila gospodična Gerta in uprla solzne oči nekam v strop, kjer se je sprehajala zapoznala muha.

»Potolažite se gospica, umetnosti bom služil na drug način!«

»Kako pa? Ali ste morda slikar?«

»Nisem, gospodična.«

»Morda kipar?« »Tudi ne, ampak...«

»Toda nemara mislite ustanoviti kakšno kine-matografsko podjetje? Oj, storite to!«

»Vse prav, gospodična,« sem odgovoril,

Laponska pok rajina v jeseni

Laponska družina v svojem skromnem bivališču

Jesen je na Laponskem najlepši letni čas. Seveda ne po pojmovanju tistih, ki od pokrajine zahtevajo samo, da je ljubka in da je ugodno vsemu človeški hotenju. Ne, Laponska ne nudi udobja in tam ni prijetno živeti. Treba je imeti mnogo krepkega, naravnega odpora v sebi, da je človek dorasel prirodi. Začne se že pri ozračju, ki je hladnejše kakor vsak domači veter. Zračna posebnost je, da temperature ne moreš meriti po navajenih enotah; čez pol dne je na primer 8 stop. C, ti pa meniš, da je 10 stop. C pod ničlo in se čudiš, da jezerov še ne pokriva ledena odeja. Če plaha severni veter, takoj občutiš bližino Ledenege morja in se ti zdi kakor da je njegova diha prinesel s seboj mraz iz vsemirja. Hlad prihaja iz neverjetno čistega zraka in sili skozi obleko in luknjice na koži prav do mozga, tako da se ti zdi po nočni straži v gozdu kakor da si se okopal v hladnem studencu.

Neskončna enoličnost gričevnate pokrajine, posejane z gozdovi, ki se s pobočji

Laponski pastir jelenov

skleda mora na mizo in vsi zajemajo iz nje.

H koncu še dober nasvet: pridno jej, da si čim prej narediš jamo do zabele na dnu, potem razširi to jamo, da se stene ob njej zvrnejo v sosedovo jamo. Potem ti je pot do zabele prosta. Tvoj sosed pa ima dovolj posla s kopanjem nove jame, da se doje do zabele. Medtem si ti svoje žgance dobro izkopaj. Gladki so in polski, da grede kakor po smučeh v žlecode. Sosed te zavida, ti pa skrivaš svojo škodoželjnost pod krinko kulture in vzgoje. Pa naj bo! Danes meni, jutri tebi!

C. R.

dvigajo in padajo, žari v jesenskih dneh v tisočeri barvah; nikdar in nikoli ne vidiš kaj sličnega. Breza, ta vitka čarovnica severa, čije eterični sok puhti še z ognjišča

Laponska naselbina daleč na severu

v sladkih in trpkih vonjavah, to čudežno drevo, katerega nežna plahost je kakor dihi nepokvarjenega zdravega otroka, se prikazuje v najlepšem barvnem bogastvu: od svetlega medenastega bleška do rdečega dukatnega zlata podobnega, od smaragdnozelene do bršljanasto temnozelenega, od kostanjevo rjavega do svetlega zrelelu klasu podobnega najdeš vsak otenek sončne luči, ki že utrujena in hladna tu in tam še enkrat zablesči v kričeh barvah iz temne borovih gozdov. V gozdu je namreč največ borovcev, brez rase samo pod njihovimi krošnjami in tvori skoro nepreločno goščavo med debli, ki s svojimi črnkastimi glavami štrle v nebo.

Pogled na gozdna tla in na rastline, ki kaže vse mogoče barve, je prekrasen. Kakor kri se vidi listi borovciv in mahovnic nad srebrno sivino mahu. Okoli pletiva trohnehih korenin in štorov so tla posuta s milijoni sadov, ki so odpadli z grmičja in se kažejo v prelestnih rdečih, črnih in modrih barvah. Iz zemlje sili duh po plesnobi, trohnehi in gobah kakor da bi bila vse dni v letu jesen.

Oblaki, ki so bili spomladi nežni in svetli kakor megleni pajčolani, so sedaj goščeji in težji, toda njihova barva je še vedno svetla in lahka; čisto žare kilometre dolge meglene gnote cinobrazno rdeče ali okratno rumeno kakor da so se iz vse-mirja privlekle pravilne standarte in obvisle na nebu. Modra jezerov je še globlja — turkizi se bleščijo tako in star akvamarin — in je ne moremo z ničemer drugim primerjati razen z dragimi kamni. Vedno je voda svetlejša od neba. Kakor da bi imela svojo lastno svetlobo in bi na dnu jezera iz notranjosti zemlje svetila luč v brezmejno jezerske vodne mase.

In nad tem večnim gozdom, nad skalami širokih in postvri bogatih rek, nad fjordi in jezeri, nad hitrim in živahnim tokom

in kamenitimi planinami, koder se pase rjava cingljajoča živina, leži globoka in zagovetna otožnost, ki je ne smemo iskati samo v srcu opazovalca. Zdi se, kakor da bi pokrajina vedela za svojo planetarno urodo, da je namreč njena starost, merna od davnine, mnogo večja kakor starost južnih pokrajin. Če človek pomisli na južne dežele, n. pr. na rimsko Campagno, ki bi ji povprečen in površen opazovalec prisodil eno izmed najstarejših mest v civilizaciji, koder bi a polnini pljuči zjemal zrak davnine, tedaj spominja starost Laponske na brezkončno starčevstvo, brezkončno zato, ker se ne da meriti z dnevi človeštva. V prazgodovinski dobi, ko srednja Evropa še ni bila naseljena z ljudmi, je bil tam gori na severu tropski pragozd in šele klimatična sprememba, o katerih vzrokih se toliko ugiba, točnega pa nihče ne ve, je ustvarila iz severne Skandinavije, od koder je prišlo germanstvo, obljudo pokrajino. Zgodilo se je to dolgo po tisti dobi, ko so na severu izginili palmovi gozdovi in čar tropskih krajev. Tedaj so bile gore, ki dandanes kažejo le raztrgane in polomljena rebra ter gladke griče, 1000 m visoke formacije. Ledena doba, ki je na svojem južnem koncu pustila Alpe in Pireneje, je tedaj z nepojmljivo silo razkosala pragorovje, kar se dobro vidi po izjedehih fjordih in gladkih rečnih koritih.

Laponska se kaže v hitrajči podobni in že misel na njeno preteklost in sedanjost razodeva otožnost, ki jo je polna vsa dežela. Oropana je bujnega življenja in tudi človek jo je razen neznanih ostankov za-

pustil, kajti led in sneg, ki kraljujeta tam večji del leta, ga preganjata bolj na jug, kjer so ugodnejši življenjski pogoji.

Starogorski:

Gospa Magdalena

V njeni duši je bilo viharno tisti večer, ko je postavila v stekleno rožnato vazo droben šopek izbranih nageljčkov. Njene sivosrebrne, velike oči pod dolgimi lepimi trepalnicami se niso mogle umakniti ob bogato razcvetelih čipkastih cvetov. Iztegnila je prste in se dotaknila nageljčka, tistega belega, ki je iz srede rdečih gledal, kakor bi pozdravljaj:

»Pozdrav tebi, Magdaleni, ki te ljubim!«

Ona je približala ustnice in v njenem srcu je bilo nerazumljivo prijetno. In zadelo se ji je, da stoji tam na odru v koncertni dvorani. Pravkar odpeta pesem »Ljubim te« mladega skladatelja Pavla, ki jo je poklonil nji, umetnici, je osvojila občinstvo. Njen dramatično-koloraturni sopran je podal skladbi tisto lepoto, ki jo je vili skladatelj v note in ki jih zna čitati le ona, umetnica Magdalena, kateri so namenjene. Dva velika šupka, iz samih vrtnic povita, ji padeta k nogam. Tretji majhen, skromen, iz rdečih nageljčkov, sredi katerih je vpleten beli s čipkastimi cveta, ji pade v naročje.

»To je on,« ji je reklo. »Pavel.«

Spominja se, kako ji je v prseh srce ne navadno poskočilo, za trenutek obstalo, nato pa vzvalovalo še močnejše. Zdi se ji, da je začutila obenem nekako tiho, neznamo bolečino, ki se je zila z radostjo v čno in sta obe, tako zlit, ustvarili občutek, ki je bil trpko sladko, sočnat kakor sok citrone, s sladkorjem prepojen.

Naposled sva zapečatila ljubezen s poljubom in zapela: »Oj, ti si rumena tako, tako, tako rumena...«

Tako so potekali dnevi, bližala se je zima in najina ljubezen je cvetela, da mi je bilo že sitno. Gerta je imela namreč veliko napako: preveč je ljubila umetnost.

Vse bi bil prenesel za to, ker me je hranila bolj kakor kmet svoje živčine. Pretrpel bi bil to, da je bila precej starejša od mene. Prenesel bi bil to, da ni imela svojih las na glavi, kakor jo je izdal njen brat. Vsemu temu ne bi bil dejatelj nčesar, ampak njeno navdušenje za umetnost je bil kamen, ob katerem se je ubila najina ljubezen.

Med vsemi umetnostmi je moja Gerta najbolj ljubila kinematograf. Naj je še tako padala, naj se je prelivalo še tako blato po ljubljanskih ulicah, Gerta je sedela redno vsak teden dvakrat v kinematografu in srečni jaz sem moral biti ob njeni strani. Že to me je nekoliko ohladilo. Vrh tega pa si je ljubezenske prizore iz filmskih slik preveč jemala k srcu in včasih bridko plakala nad vso nesrečo, ki se je tam odigravala z električno hitrostjo. Često mi je očitala, da je ne objemam tako nežno in da je nikdar ne poljubujem tako pristrno, kakor jo to videla tam... Pa to še ni bilo vse.

Gerta je začela tistikrat obiskovati gledališče. Kadar je vedela, da grem tja jaz, si je tudi ona kupila listek. Da po vsakem obisku gledališča ni manjkalo pritožb o objemanju in poljubljanju, si lahko mislite. V adventu enkrat, če me ne moti spomin, so predstavljali Cankarjevo »Pohujšanje«. Gledališče je bilo polno. Stiskal sem se z drugimi sotrpni na djaškem stolčku in se skušal skriti takojedemu kukuču moje Gerte, ki je sedela nekje v loži. Po predstavi sem s tovariši hitro izgini-

Sedla je h klavirju in tihi vzdihljaj je vzplaval iz prsi.

»Ali prav delam?« se ji je zdelo, da je slišala v tistem vzdihljaju. »Ali naj se pustim čustvu, ki se mi je vzbudilo v dneh, kar zahaja mladi skladatelj k nam in preizkušamo njegove skladbe?«

Ročki sta se nevede dotaknili tipk. Prsti so pritisnili ob tipke, d-mol je svarače zavnel, kakor bi govoril:

»V ljubezni je velika odgovor. Tisti je velik in srečen, ki se odgovorjuje razrušiti srečo drugemu in s tem tudi samemu sebi, zakaj po trenutnem čustvu uživati srečo, je kakor po sladko opojni pijači slediti glavobol.«

Pred njeno dušo je stopil on, Ivan, kateremu je pred leti segla v roki in dejala: »Ljubim te in srečna bom, če bo tvoj korak moj korak. Zato me povedi, kamor te je volja.«

Bil je to visok mož, markantnega obraza, na katerem je bila preprosto in zaupanje vzbujajoča miloba. Ni dvoril, kakor so dvorili drugi. Njegove besede so bile brez sladkobe, a vendar so tako prijetno zvenele in se dotikale srca.

Tiho je zaigrala valček. Nežno ljubeče melodije so se dotikale njenega srca, kakor da ga poljubljajo neznama usta z vso toploto božajoče ljubezni. Zraven je mislila: konec je vedno tak, kakor se je spočet začel. Tedaj se pokaže greh. Greh pa ima za geslo kazni, ki je kesanje.

Admirali so akordi valčka. V sobi je postalo nekako gluho.

»Ali je res kriv on?« je pomislila gospa Magdalena, in akordi so udarili iz klavirja. »Ali je res življenje drugačno, kakor ga opisujejo v romanih in zvoni iz pesmi? Ali je pojem ljubezni realnejši, kakor se pojavlja v čustvih in sanjah? In ali je potem zakon kruta vsakdanosti, kitajski zid porajajočim se novim čustvom, trinog, ki ubija polet in cvetove čustev življenja? ... Če je tako, zakaj potem umetniškim dušam ne prepovedo zakonov?«

Tiho je zaigrala Chopinovo fantazijo in zdelo se ji je, da govori:

»Ljubezen je sonce, Magdalena... Ko sonce sije in greje, se ga ne zavedaš v pravem pojmovanju, ono ti je celo nadležno. Zdi se ti, da tako mora biti, uživaš ga a ne čutiš, kaj ti nudi in da ti je prav za pravi življenje. Pač pa se ti dozdeva, da je luna prijaznejša, bolj nežna njena toplota, bolj čustvena in sladka... Tako Magdalena, je z ljubeznijo. V zakonu je preveč sonca, preveč ljubezni. Zato ti je odveč in je ne čutiš. Zato ti je vsakdanja in neromantična. On, Ivan, ki si mu rekla, da je njegova pot tvoja cesta, je moč, ki te nosi, ki ti gladi čisto, da ne zadeneš ob kamen, da so ne izpotačne. A Pavel? ... Kaj ti je on? Samo besede s sladkorjem, svet brez gorke in življenja, ki te mika le, ker si v izobilju, kakor mika po vročem soncu sij lune... Magdalena, življenje glej, a čuvaj se sanj. Zakaj če ti oblak zakrije sonce, ne bo niti sijaja lune in mraz bo objel tvojo srce...«

Zadnji akordi Chopinove fantazije so izzveneli kakor glas, božajoč in laskajoč, in zdelo se ji je, da jo gledajo Ivanove oči. Vstala je od klavirja in stresla z glavjo. Njene oči so se ujele na šopku rdečih nageljčkov. In tisti beli sredi njih jo je gledal in vabil, govoreč ji:

»Ljubim te, Magdalena...«

Gospa Magdalena pa se je obrnila in odrinila vazo s šopkom.

»No, gospa, kako je z vašo zlato ribico?«

»Hvala, je že na nogah.«

tja na Rimsko cesto, kjer je bilo takrat zbirališče vesoljne ljubljanske študentarije. Gerta je morala iti domov brez mojega osrečujočega spremstva.

A drugo jutro — jaz sem baš skušal svojim očem izmiti spanec — je planila Gerta v mojo sobo. Ampak kakšna! Brez lasulje in brez — nogavice. Oči so ji bile rdeče kakor od prečute noči. Jaz sem se v prvem trenutku ustrašil in sram me je bilo, toda hitro sem se spet pomiril in ravnodušno kakal, kaj bo. Za kratek trenutke se je med nama odigraval tale ne preveč pesniški prizor:

Jaz: »No, dobro jutro, Gertica, kako si kaj spala? Kaj se ti je sanjkalo?«

Ona: »Poljubi mi nogo!«

Jaz (ne da bi se bil ozri): »Ej, beži, saj nisi Hiacinta!«

Ona: »Poljubi mi nogo!«

Jaz (se ozrem in vidim, da ima eno nogo na stolu): »Ne bodi no sitna! Zdi se mi, da si vstala z leve nogo.«

Ona (glasno): »Poljubi mi nogo!«

Jaz (tudi glasno): »Ali si neumna? Misliš, da je Cankar svoje »Pohujšanje« napisal nalašč za naju?«

Ona (glasneje): »Poljubi mi nogo!«

Jaz (zaženem glavnik v kot; tudi glasneje): »Tvoja kurja očesa da bi poljubljaj!«

Ona (zelo glasno; zraven cepeta z eno nogo): »Poljubi mi nogo!«

Jaz (tudi zelo glasno): »Zdaj mi je pa že dovolj! Tvojih norosti ne bom prenašal, rajši grem! Svoja kurja očesa vrni rajši kuram! Kje pa imaš svoje lase? Daj si punarediti še možgane, tvoji so že stransko slabi! Kaj pa misliš, ti škata...«

Ona (obupno): »Škatlaaaaa, ah!...«

(Pade vznak na mojo posteljo).

Jaz (vzajemno klobuk): »Ha!« (Zbežim skozi vrata).